

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار مترجم
۳	درآمد
۹	فصل اول: برنامه‌های پژوهشی
۱۰	۱-۱ چرخه تجربی
۱۷	۲-۱ نقش برنامه‌های پژوهشی
۱۷	۱-۲-۱ مسائل مربوط به چرخه تجربی
۲۱	۲-۲-۱ رویکردهایی به مسائل چرخه تجربی
۲۸	۳-۱ صدق، پیشرفت و انقلاب‌ها
۲۹	۱-۳-۱ صدق
۳۲	۲-۳-۱ پیشرفت
۳۵	۳-۳-۱ انقلاب‌ها
۴۱	۴-۱ برنامه‌های پژوهشی در زبان‌شناسی
۴۲	۱-۴-۱ از علوم طبیعی تا زبان‌شناسی
۴۸	۲-۴-۱ از پارادایم‌ها تا برنامه‌های پژوهشی
۵۱	خلاصه
۵۲	پی‌نوشت‌ها
۵۴	فصل دوم: برنامه پژوهشی زبان‌شناسی چامسکیایی
۵۶	۱-۲ ماهیت زبان‌های فردی
۵۸	۱-۱-۲ توانش در برابر کنش
۶۳	۲-۱-۲ توانش دستوری در برابر توانش کاربردشناختی
۶۷	۳-۱-۲ زبان درونی در برابر زبان بیرونی
۷۰	۴-۱-۲ نتیجه‌گیری
۷۲	۲-۲ ماهیت داده‌ها
۷۳	۱-۲-۲ قضاوت دستوری بودن
۷۸	۲-۲-۲ داده‌های پیکره‌ای

صفحه	عنوان
۸۱	۳-۲-۲ آزمایش‌های روان‌شناختی زبان
۸۶	۴-۲-۲ نتیجه‌گیری
۸۷	۳-۲ کارکرد دستورها
۸۹	۱-۳-۲ دستور و توانش
۹۴	۲-۳-۲ آرمانی‌سازی‌ها
۹۸	۳-۳-۲ مسئله عدم قطعیت
۱۰۰	۴-۲ نقش فراگیری زبان
۱۰۱	۱-۴-۲ فراگیری زبان در برابر به کارگیری زبان
۱۰۹	۲-۴-۲ همگانی‌های زبانی
۱۱۱	۳-۴-۲ بسط انگاره
۱۲۰	۴-۴-۲ آرمانی‌سازی‌های بیشتر
۱۲۶	۵-۲ یگانگی برنامه پژوهشی زبان‌شناسی چامسکیایی از پیدایش آن تا دهه ۱۹۸۰
۱۲۷	۱-۵-۲ از نظریه معیار تا اصل‌ها و پارامترها
۱۳۸	۲-۵-۲ مراحل آغازین زبان‌شناسی چامسکیایی
۱۴۱	۳-۵-۲ نتیجه‌گیری
۱۴۲	۶-۲ جایگاه برنامه کمینه‌گرا در زبان‌شناسی چامسکیایی
۱۴۴	۱-۶-۲ پیوستگی و مسائل مربوط به آن
۱۴۶	۲-۶-۲ دو پرسش دیگر درباره زبان
۱۵۷	۳-۶-۲ بسط انگاره [برنامه پژوهشی]
۱۶۲	۴-۶-۲ کمال
۱۶۳	۵-۶-۲ نتیجه‌گیری
۱۶۴	خلاصه
۱۶۵	پی‌نوشت‌ها
۱۷۱	فصل سوم: انقلاب چامسکیایی
۱۷۳	۱-۳ برنامه پژوهشی زبان‌شناسی پسابلومفیلدی
۱۷۷	۱-۱-۳ ماهیت و مرزهای یک زبان
۱۸۵	۲-۱-۳ ماهیت داده‌ها
۱۸۸	۳-۱-۳ جایگاه دستور
۱۹۶	۴-۱-۳ رویکردهایی به عدم یگانگی
۲۰۵	۲-۳ مقایسه دو برنامه پژوهشی
۲۰۶	۱-۲-۳ پیوستگی‌ها
۲۱۱	۲-۲-۳ تفاوت‌ها
۲۱۹	۳-۲-۳ قیاس‌ناپذیری

صفحه	عنوان
۲۳۰	۳-۳ آیا انقلاب چامسکیایی وجود داشته است؟
۲۳۵	خلاصه
۲۳۵	پی‌نوشت‌ها
۲۴۰	فصل چهارم: برخی رقیبان امروزی
۲۴۱	۱-۴ دستور واژی - نقشی
۲۴۳	۱-۱-۴ بحران: واقعیت روان‌شناختی
۲۴۸	۲-۱-۴ یک برنامه پژوهشی جدید
۲۵۶	۳-۱-۴ «فرضیه توانش» در زبان‌شناسی چامسکیایی
۲۵۸	۴-۱-۴ مقایسه انگاره‌های LFG و زبان‌شناسی چامسکیایی
۲۶۱	۵-۱-۴ برهم‌کنش LFG و زبان‌شناسی چامسکیایی
۲۷۱	۶-۱-۴ نتیجه‌گیری
۲۷۳	۲-۴ دستور ساخت گروهی تعمیم‌یافته
۲۷۴	۱-۲-۴ بحران: دستور زایشی
۲۷۶	۲-۲-۴ یک برنامه پژوهشی جدید
۲۸۳	۳-۲-۴ مقایسه انگاره‌های GPSG و زبان‌شناسی چامسکیایی
۲۸۵	۴-۲-۴ بحث‌های نظری و قیاس‌ناپذیری
۲۹۹	۵-۲-۴ نتیجه‌گیری
۳۰۱	۳-۴ دستور ساخت گروهی هسته‌بنیان
۳۰۲	۱-۳-۴ بحران: یک «فرابحران»؟
۳۰۵	۲-۳-۴ یک برنامه پژوهشی جدید؟
۳۱۴	۳-۳-۴ مقایسه انگاره HPSG با دیگر انگاره‌ها
۳۱۵	۴-۳-۴ برهم‌کنش HPSG با دیگر چارچوب‌ها
۳۱۷	۵-۳-۴ نتیجه‌گیری
۳۱۹	۴-۴ زبان‌شناسی جکندوف
۳۲۰	۱-۴-۴ بحران: الحاق معناشناسی
۳۲۴	۲-۴-۴ معماری و برنامه پژوهشی
۳۳۶	۳-۴-۴ منازعه بر سر فرگشت زبان
۳۴۶	۴-۴-۴ نتیجه‌گیری
۳۴۸	۵-۴ نتیجه‌گیری
۳۴۹	پی‌نوشت‌ها
۳۵۶	فصل پنجم: جنبه‌هایی از رشد و به‌کارگیری زبان
۳۵۷	۱-۵ ماهیت زبان‌های نامی

صفحه	عنوان
۳۵۷	۱-۱-۵ چرا انگلیسی نمی تواند وجود داشته باشد
۳۶۰	۲-۱-۵ چرا انگلیسی یک مفهوم مسئله انگیز است
۳۶۳	۳-۱-۵ انگلیسی به عنوان یک پدیده
۳۶۶	۲-۵ جنبه های تجربی فراگیری زبان
۳۶۸	۱-۲-۵ فراگیری زبان به مثابه تنظیم پارامترها
۳۷۱	۲-۲-۵ راهبردهای یادگیری
۳۷۷	۳-۲-۵ فرضیه دوره بحرانی
۳۸۲	۴-۲-۵ بلوغ در برابر پیوستگی
۳۹۰	۳-۵ فراگیری زبان دوم
۳۹۱	۱-۳-۵ تفاوت میان فراگیری زبان اول و دوم
۳۹۶	۲-۳-۵ مسئله منطقی فراگیری زبان دوم
۳۹۹	۳-۳-۵ دوره بحرانی در فراگیری زبان دوم
۴۰۳	۴-۳-۵ وضعیت آغازین در فراگیری زبان دوم
۴۱۳	۴-۵ تغییر زبان
۴۱۴	۱-۴-۵ تاریخچه ای از زبان های درونی
۴۱۶	۲-۴-۵ یک مثال: تغییر توالی واژه ها
۴۲۱	۵-۵ زبان و ارتباط
۴۲۶	۶-۵ نتیجه گیری
۴۲۷	پی نوشت ها
۴۳۳	منابع
۴۵۰	واژه نامه فارسی به انگلیسی
۴۵۸	واژه نامه انگلیسی به فارسی
۴۵۸	نمایه نام ها
۴۷۴	نمایه موضوعی

پیشگفتار مترجم

کتاب پیش‌رو کتابی کم‌مانند، یا شاید بی‌مانند، در تبیین بُن‌مایه‌های نظری و سیر تحولات زبان‌شناسی چامسکیایی و رقیبان آن است و به خواننده، دربارهٔ نزدیک به چهار دهه تطور زبان‌شناسی زایشی، نگاهی تحلیلی و درکی ژرف می‌بخشد. نویسنده کتاب با رهیافتی نقادانه و استدلالی، با بهره‌گیری از منابع بسیار، و با نقل‌قول‌های پرشمار از چامسکی و دیگر پژوهشگران همسو یا ناهمسو با او، روند پیدایش و دگرگونی زبان‌شناسی چامسکیایی، فراز و فرودها و کشاکش آن با نظریه‌های رقیب، همانندی‌ها و ناهمانندی‌ها میان آن‌ها و نیز خاستگاه‌ها و هدف‌های هریک را به‌خوبی بررسی کرده است.

کلیدی‌ترین مفهوم در این کتاب مفهوم «برنامه پژوهشی» است که دلالت بر فرضیاتی دربارهٔ چیستی زبان و چگونگی مطالعه آن دارد، و تن‌هاکن آن را بدیلی برای مفهوم «پارادایم» تامس کوهن در کتاب *ساختار انقلاب‌های علمی* (۱۹۶۲) گرفته و به اتکای آن، نشان داده است که چگونه مراحل گوناگون نظریه چامسکیایی را می‌توان متعلق به یک برنامه پژوهشی واحد و منسجم دانست. او سپس برنامه پژوهشی زبان‌شناسی چامسکیایی را با برنامه‌های پژوهشی زبان‌شناسی پسابلومفیلدی، «دستور واژگی - نقشی»، «دستور ساخت گروهی تعمیم‌یافته»، «دستور مونتاژیو» و «دستور ساخت گروهی هسته‌بنیان» مقایسه کرده، و اهمیت آن را در مطالعه فراگیری زبان اول و دوم، فرگشت زبان، رشد زبان، و تغییر و به‌کارگیری زبان بازنموده است. برخلاف بسیاری کتاب‌های مشابه در این موضوع، مباحث و تحلیل‌های نظری این کتاب کمتر متکی بر دقائق نحوی و ظرائف دستوری جملات انگلیسی است، و نویسنده کوشیده است بحث‌های زبانی را با پی‌رنگی فلسفی‌تر و در لایه‌هایی عمیق‌تر و نظری‌تر دنبال کند، و جز در محدود موارد گریزناپذیر، به تحلیل مصادیق نحوی و شواهد زبان انگلیسی روی نیاورده است، و همین ویژگی را، به واقع، باید وجه امتیاز و مایه برتری کتاب حاضر بر نظائر آن دانست، زیرا که به‌موجب آن، گستره مخاطبان کتاب از محدوده دانشجویان و محققان زبان‌شناسی فراتر رفته و البته ترجمه‌پذیری کتاب و امکان انتقال صحیح محتوای اصلی آن به زبان‌های دیگر (و از جمله، زبان فارسی) افزایش یافته است.

گرچه نزدیک به چهارده سال از زمان انتشار این کتاب می‌گذرد، اما همان‌گونه که تن‌هاکن، خود، نیز در مکاتبه رایانامه‌ای با «سمت» اشاره کرده، آثار و منابع متأخر که این سال‌ها دربارهٔ زبان‌شناسی چامسکیایی و رقیبان آن منتشر شده‌اند، همگی همچنان در چارچوب همان برنامه‌های پژوهشی پیشین قرار می‌گیرند و جهت‌گیری‌های نو یا تحولاتی بنیادین در آن برنامه‌ها به

وقوع نیبوسته است. گفتنی است تن‌ها کن به‌تازگی فصل بیستم از کتاب *رویکردهای کنونی به نحو: دستنامه‌ای تطبیقی*^۱ (۲۰۱۹) را نگاشته و در آن به بحث درباره برنامه پژوهشی زبان‌شناسی چامسکیایی پرداخته است؛ اما مطالب آن، بیش و کم، تکرار همان محتوایی است که در کتاب پیش‌رو آمده و این نیز مؤیدی است بر آنکه در سال‌های پس از انتشار کتاب حاضر (۲۰۰۷) دگرگونی چشمگیر و شایان توجهی در برنامه‌های پژوهشی موردنظر رخ نداده است. از این رو، می‌توان با اطمینان، و بی‌هیچ تردید و گمان، ادعا کرد که مطالب این کتاب همچنان تازه و به‌روز است.

قدردانی

شکل‌گیری و انجام این ترجمه بیش از همه وامدار اندیشه، خواست و پیگیری استاد گرانمایه، آقای دکتر مهدی احمدی است، که پس از بررسی‌ها و رایزنی‌های گوناگون سرانجام این کتاب را برای ترجمه برگزیدند، در فرایند ترجمه رهنمودها و نکات راهگشایی را یادآور شدند، و نیز حاصل مکاتبات خود با تن‌ها کن را در اختیارم قرار دادند. از ژرفای دل از ایشان سپاسگزارم.

همچنین بر خود بایسته می‌دانم از خانم دکتر زهرا ابوالحسنی چیمه و آقای دکتر محسن نوبخت، از اعضای محترم هیئت علمی سازمان «سمت»، که در روند شکل‌گیری این ترجمه نقش آفرینی کردند سپاسگزاری ویژه داشته باشم. از داوران گرانمایه‌ای که ترجمه را ارزیابی کردند و مرا از نکته‌ها و نقدهای ارزنده و راهگشای خویش بهره‌مند نمودند بسیار سپاسگزارم. همچنین سپاس ویژه‌ای دارم از خانم مریم کشوری، کارشناس گروه تخصصی زبان‌شناسی سازمان «سمت»، که در راستای پیشبرد کارهای ترجمه و چاپ و نشر از هیچ یاری و پیگیری دریغ نکردند. ویراستاری دقیق و دانشورانه این ترجمه بر عهده خانم مریم جابر بود که با نگاه موشکافانه و مسئولیت‌پذیرانه در این راستا تلاش بسیاری کردند تا متنی روان، شیوا و خوش‌خوان در برابر خوانندگان کتاب قرار گیرد؛ و سرانجام از خانم‌ها عادلہ مشایخی، مریم سمیاری و مژگان امیری پریان که در مرحله تدوین، به ترتیب مسئولیت بازخوانی، صفحه‌آرایی، و کنترل نهایی این اثر را بر عهده داشتند، و از خانم کبری بیون که تدوین نمایه را به انجام رساندند قدردانی می‌کنم.

بی‌گمان، مترجم مسئول هر کاستی و نارسایی است که در ترجمه یافت شود. با آغوش باز پذیرای دیدگاه‌ها و نقدهای خوانندگان دانش‌پژوه و نکته‌سنج کتاب هستم و قلم و زبان منتقدان را فروتنانه ارج می‌نهم. ساده‌ترین راه ارتباطی با مترجم، رایانامه زیر است:

parsa.bamshadi@gmail.com

پارسا بامشادی

۶ تیر ۱۴۰۰

درآمد

زبان موضوعی است که بسیاری از دانش پژوهان و دانشجویان به آن علاقه دارند. با این حال، بیشتر آنان زبان‌شناسی زایشی^۱ را یک حوزه پژوهشی نسبتاً عجیب و غریب و بسیار تخصصی می‌دانند. آنچه از اصطلاح زبان‌شناسی زایشی بیش از همه در ذهن تداعی می‌شود صورت‌گرایی^۲ بسیار پیچیده، تمایز میان ژرف‌ساخت^۳ و روساخت^۴ و نیز نام‌نوام چامسکی^۵ است. اگر پیچیدگی این صورت‌گرایی نتواند آن‌ها را منصرف کند، به زودی درخواهند یافت که برجسب زبان‌شناسی زایشی طیفی از نظریه‌های صورت‌گرایی گوناگون و ناسازگار با یکدیگر را شامل می‌شود. چامسکی در طی فعالیت‌های خود نظریه‌های متفاوتی ارائه داده است که حاوی فرضیه‌های متفاوتی درباره چگونگی صورت‌بندی دستور زبان‌اند. دیگران نیز با ارائه نظریه‌های بدیل یا رقیب به تشریح و بسط ایده‌های چامسکی یا تعارض با آن‌ها پرداخته‌اند. دستاوردهای دستور زایشی^۶ برآمده از این چنین مجموعه پیچیده و سردرگم‌کننده‌ای از نظریه‌ها را چگونه می‌توان در حوزه‌های مجاور به کار گرفت؟

رایج‌ترین شیوه آشنایی افراد با زبان‌شناسی زایشی از طریق کتاب درسی است. برای دانشجویان دوره کارشناسی، روش ایدئال آن است که درس موردنظرشان را با استادی بردارند که [کتاب درسی و] رویکرد خودش را تدریس می‌کند. این دانشجویان ناگزیرند تعدادی فرضیه را بپذیرند و اگر بتوانند در چارچوب گونه خاصی از دستور زایشی پژوهشی انجام دهند جایزه می‌گیرند. با وجود این، به نظر بسیاری از دانشجویان اهل پژوهش یا پژوهشگران در حوزه‌های مجاور، کتاب‌های درسی مناسب‌ترین منابع آشنایی [با نظریه] نیستند. پژوهشگران تمایل دارند که فرضیه‌های پس‌زمینه‌ای خودشان را درباره زبان دنبال کنند و می‌خواهند بدانند چه چیزی نظریه‌های گوناگون را از هم متمایز می‌سازد. این گونه مسائل حتی اگر در کتاب‌های درسی آشکارا مطرح شوند، معمولاً به صورت مختصر و مقدماتی است. کتاب پیش‌رو برای چنین پژوهشگرانی نگاشته شده است. این کتاب برخی از فرضیه‌های بنیادین مطرح شده در

-
1. generative linguistics
  2. formalism
  3. deep structure
  4. surface structure
  5. Noam Chomsky
  6. generative grammar

دستور زایشی را توضیح می‌دهد و به این پرسش می‌پردازد که رویکردهای متفاوت در دستور زایشی را چگونه می‌توان دسته‌بندی کرد.

یک تمایز اساسی که باید در توصیف و مقایسه گونه‌های متفاوت دستور زایشی قائل شویم، تمایز میان برنامه‌های پژوهشی^۱ و نظریه‌هاست. مقایسه زیر به خواننده تصویر اولیه‌ای از این تفاوت و تمایز را نشان می‌دهد.

در هلند، فوتبال غیرحرفه‌ای در قالب دو رقابت متفاوت سازماندهی می‌شود، مسابقات شنبه‌ها و مسابقات یک‌شنبه‌ها. به‌طور سنتی، پروتستان‌ها اجازه نداشتند یک‌شنبه‌ها بازی کنند، در حالی که کاتولیک‌ها ترجیح می‌دادند یک‌شنبه‌ها پس از رفتن به کلیسا ورزش کنند. در نتیجه، هر سال دو مسابقه قهرمانی غیرحرفه‌ای برگزار می‌شود. با این حال، تعیین قهرمان ملی کار ساده‌ای است. به این صورت که در پایان هر فصل، دو قهرمان دو بار با هم مسابقه می‌دهند تا مشخص شود که کدام تیم بهتر است.

اما همیشه به این آسانی نمی‌توان تعیین کرد که کدام یک از این دو تیم بهتر است. برای نمونه، مقایسه یک تیم فوتبال مانند آژاکس و یک تیم هندبال مانند هلاس را در نظر بگیرید. می‌خواهیم مسابقه‌ای را بین این دو تیم ترتیب دهیم، اما هیچ چارچوب معناداری برای چنین مسابقه‌ای وجود ندارد. اگر آژاکس فوتبال بازی کند و هلاس هندبال، پیوسته قواعد و قوانین یکدیگر را نقض می‌کنند. اگر هر دو آن‌ها هندبال بازی کنند، به احتمال زیاد هلاس برنده می‌شود ولی آژاکس زیان می‌بیند، زیرا نمی‌تواند توانایی‌های واقعی خود را به نمایش بگذارد. اگر هر دو آن‌ها به یک بازی دیگر، مثلاً هاکی بپردازند، مسابقه عادلانه‌تر است، اما نتیجه حاصل ربط چندانی با پرسش اصلی ندارد.

وضعیت بازیکنان فوتبال غیرحرفه‌ای شنبه‌ها و یک‌شنبه‌ها متناظر است با وضعیت نظریه‌های گوناگون مبتنی بر فرضیه‌های پس‌زمینه‌ای یکسان، و وضعیت آژاکس و هلاس متناظر است با وضعیت نظریه‌ها در برنامه‌های پژوهشی متفاوت.

البته پیش از آنکه بتوانیم به کارگیری مفهوم برنامه پژوهشی را آغاز کنیم، باید ابتدا آن را مقداری بیشتر توضیح دهیم. از این رو در فصل اول خلاصه‌ای درباره بستر پیدایش این مفهوم در فلسفه علم ارائه شده است، و آن را به شماری از موضوعات کانونی فلسفی همچون صدق^۲ و پیشرفت^۳ پیوند می‌زند. سپس، در فصل دوم برنامه پژوهشی زبان‌شناسی چامسکیایی^۴ توصیف

---

1. research programmes
2. truth
3. progress
4. Chomskyan linguistics

می‌شود. مزیت شروع بحث با زبان‌شناسی چامسکیایی این است که مستندترین برنامه پژوهشی تا به امروز است. نشان داده خواهد شد که هر یک از مراحل مختلف تکوین نظری زبان‌شناسی چامسکیایی را می‌توان به عنوان بخشی از یک برنامه پژوهشی واحد تفسیر کرد. می‌توانیم میان این مراحل مسابقه‌ای را ترتیب دهیم و برنده‌ای را مشخص کنیم که مورد قبول همگان باشد. در فصل سوم *انقلاب چامسکیایی*^۱ توصیف و تحلیل می‌شود. این انقلاب فرایندی بود که طی آن زبان‌شناسی چامسکیایی پدید آمد و در برابر نظریه پیش از خود، یعنی زبان‌شناسی پسابلومفیلدی^۲، به جایگاه برتری دست یافت. نشان داده خواهد شد که دلیل این امر آن نبود که آن‌ها در یک رقابت مستقیم رویاروی هم قرار گرفتند، بلکه به این دلیل بود که مردم یکی از این بازی‌ها را متوقف کردند. در فصل چهارم تعدادی از رویکردهای بدیل در چارچوب دستور زایشی توصیف می‌شود. در اینجا یکی دیگر از مزیت‌های شروع بحث با زبان‌شناسی چامسکیایی آشکار می‌شود، زیرا تعریف هر یک از آن رویکردها در نقطه مقابل زبان‌شناسی چامسکیایی قرار می‌گیرد. درباره هر یک از آن‌ها این پرسش مطرح می‌شود که برنامه پژوهشی آن چیست و چه تفاوتی با زبان‌شناسی چامسکیایی دارد. سرانجام، در فصل پنجم شماری از حوزه‌های پژوهشی زبان‌شناسی بررسی می‌شود، حوزه‌هایی که دغدغه اصلی‌شان توصیف زبان نیست، و نشان می‌دهد که این حوزه‌ها تا چه اندازه و چگونه می‌توانند با زبان‌شناسی چامسکیایی درهم آمیزند.

هر قیاسی^۳ محدودیت‌های خاص خود را دارد. هنگامی که می‌کوشیم از طریق قیاس [الف و ب] مفهومی پیچیده را به بیانی ساده‌تر توضیح دهیم، همواره به نقطه‌ای می‌رسیم که شباهت [میان الف و ب] به پایان می‌رسد. در قیاس میان ورزش و علم، یکی از موضوعاتی که لحاظ نشده است، بحث پیشرفت است. علم یک نهضت عقلانی است و به افزایش سطح بینش می‌انجامد. اختراع یک ورزش جدید یا از بین رفتن علاقه به یک ورزش منسوخ را می‌توان به طور کلی مربوط به مُد^۴ دانست. پیدایش یک برنامه پژوهشی جدید را نمی‌توان این‌گونه توضیح داد، بلکه باید آن را واکنشی نسبت به یک بحران^۵ در برنامه پژوهشی پیشین دانست. همچنین دست کشیدن از یک برنامه پژوهشی بیش از آنکه وابسته به مُد باشد، وابسته به تصمیم‌های عقلانی است. از این رو، سه موضوع پیشرفت، بحران و عقلانیت^۶ نقش کلیدی در

---

1. Chomskyan Revolution
 2. Post-Bloomfieldian linguistics
 3. analogy
 4. fashion
 5. crisis
 6. rationality

سرتاسر این کتاب خواهند داشت.

در توصیف برنامه‌های پژوهشی متفاوت تلاش کرده‌ام تا هر برنامه پژوهشی را با اصطلاحات خودش توصیف نمایم، نه اینکه در مفاهیم کانونی زبان‌شناسی چامسکیایی دنبال متناظری برای آن‌ها باشم. در آغاز راه، این نکته را مدنظر قرار دادم که چارچوبی که بتواند برای مدتی طولانی عده‌ای از نخبگان را جذب خود کند نمی‌تواند نامنسجم یا غیرعقلانی باشد. بنابراین امیدوارم که هر برنامه پژوهشی به عنوان رویکردی عقلانی به زبان‌شناسی در نظر گرفته شود. در بسیاری از موارد، بحث درباره برنامه‌های پژوهشی می‌تواند بسیار شورانگیز و پرحرارت باشد. بنابراین، تلاش کرده‌ام استدلال‌ها را با همان اصطلاحات اصلی‌شان بیان کنم تا خواننده بتواند خودش درباره صحت و سقم آن‌ها تصمیم بگیرد. برای این منظور، استفاده گسترده‌ای از نقل‌قول‌ها کرده‌ام و برای سادگی ارجاع، آن‌ها را شماره‌گذاری نموده‌ام. برای مثال‌ها، توضیحات و فهرست‌ها نیز شماره‌گذاری مشابهی انجام شده است. بنابراین، همیشه برای جلوگیری از سردرگمی، نقل‌قول‌ها را در داخل گیومه قرار داده‌ام تا از سایر اقلام شماره‌گذاری شده متمایز شوند. روی هم رفته، اقلام شماره‌دار ساختار هر قسمت را نیز نشان می‌دهند.

در نقل‌قول‌ها همیشه دقیقاً نشانه‌های نگارشی متن اصلی را به کار می‌برم. معنای حروف کپیتال کوچک^۱، حروف ایتالیک، گیومه‌های تک‌لبه یا دولبه و غیره متن‌ها به‌طور صریح مشخص نیست. برای مثال، اگر متن دارای حروف ایتالیک تأکیدی با حروف معمولی نوشته می‌شد ممکن بود تفسیر خاصی بر متن تحمیل کند؛ تنها عملیاتی که روی نقل‌قول‌ها انجام داده‌ام تقسیم آن‌ها به a و b و غیره به منظور سهولت در ارجاع، و نیز استفاده از علامت <...> برای نشان دادن مطالب ذکر نشده است.^۲ شیوه پانوشت دادن در متن‌های نقل شده را همیشه به روشنی توضیح داده‌ام.

پژوهشی که به نگارش این کتاب انجامید به عنوان بخشی از رساله استادی^۳ من در دانشگاه بازل (۱۹۹۵-۲۰۰۰) آغاز شد. از همکارانم در دانشگاه بازل برای مباحثه‌ها و

1. Smallcaps

۲. تن‌هاکن برای نشان دادن مطالب ذکر نشده از علامت [...] استفاده کرده است اما در این متن، برای تفکیک افزوده‌های مترجم از افزوده‌های مؤلف، موارد مربوط به مؤلف با <...> نشان داده شده است، به‌جز قلاب‌های مربوط به قسمت مثال‌ها (مانند مثال ۳۷ در فصل ۴) و ارجاعات درون‌متنی، که همگی متعلق به مؤلف‌اند و طبق متن اصلی، در قلاب قرار دارند، مانند: [کوهن (۱۹۷۷) [۱۹۵۹]: ۲۲۸] یا [نیگل (۱۹۶۱): ۷۹]. افزوده‌های مترجم با علامت [...] نشان داده شده است (و).

3. Habilitation

پشتیبانی‌هایشان سپاسگزارم. همچنین از بحث‌های گوناگونی که با فریتز نیومیر^۱ داشته‌ام و نیز از نظرات نقادانه جان جوزف^۲ درباره مفهوم‌سازی‌های اولیه‌ام از مطالب بهره‌مند شده‌ام. از دست‌اندرکاران انتشارات اکویناکس^۳ که با درخواست از من برای نگارش این کتاب، علاقه‌ام به این موضوع را زنده کردند نیز سپاسگزارم. راهنمایی‌های آنان مرا بر آن داشت تا یافته‌هایم را به شیوه‌ای توصیف کنم که کمترین شباهت را به نوشتار مختصرم در دو فصل نخست از رساله^۴ استادی‌ام داشته باشد. بدون حمایت همکارانم در دانشگاه سوانزی این کتاب پدید نمی‌آمد. فرصت پژوهشی‌ای که در سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۶ داشتم در فرایند نگارش این کتاب بسیار مهم بود. خود را بسیار خوش‌اقبال می‌دانم که توانستم پیش‌نویس اولیه‌ای از (بخش‌هایی از) این کتاب را به ری جکندوف^۴، سارا کیندی^۵، الین - پترا کستر^۶، سیکستا کازدورف^۷، آندرو راث‌ول^۸، پیتز سلز^۹ و آلونا زاشین^{۱۰} نشان دهم. از بابت نظرات سودمند، نقدها و دلگرمی‌های آن‌ها سپاسگزارم و همچنین از بابت اینکه نوشتگانی را برایم فراهم آوردند که به هیچ طریق دیگری نمی‌توانستم آن‌ها را به دست آورم. در این کتاب رویکردی را در پیش گرفته‌ام که عمدتاً استادان زبان‌شناسی‌ام در دانشگاه اوترخت آن را پایه‌ریزی کرده‌اند. به‌ویژه رینی هایبرختس^{۱۱} ابزارهایی برای این کار در اختیارم گذاشت. البته مسئولیت دیدگاه‌های ارائه‌شده و نیز هرگونه خطا و نقص باقی‌مانده در نتایج پایانی بر عهده خودم است.

1. *Habilitation*
2. John Joseph
3. Equinox
4. Ray Jackendoff
5. Sarah Kennedy
6. Ellen-Petra Kester
7. Sixta Quabßdorf
8. Andrew Rothwell
9. Peter Sells
10. Alona Soschen
11. Riny Huybregts